

NOVA PRAVA

Uredništvo in uprava v Ljubljani,
Gradišče št. 7. — Telefon št. 77.

NARODNO-SOCIJALISTIČNI TEDNIK

Naročnina: 4 Din., za inozemstvo
6 Din. na mesec. Izhaja ob sobotah.

Sporazum.

Tov. dr. Ivo Politeo iz Zagreba je na našem nedeljskem zborovanju izrecno naglasil, da je bila narodno-socialistična stranka prva v Sloveniji, ki je potom shodov zahtevala pošten sporazum med Srbi in Hrvati. To njeno stališče jo je tudi vodilo na kongres v Zagrebu, ki je imel namen, ta sporazum realizirati.

Kako prav smo imeli narodni socialisti, da smo se z vso odločnostjo potegovali za sporazum, dokazujejo dogodki, ki so v teku. Vrše se pogajanja, od katerih zavisi, ali bo sploh prišlo do sporazuma ali ne. Mi smo mnenja, da do tega mora priti, ker je le v sporazumu spas naše edinstvene jugoslovanske države.

Zakaj široke plasti naroda tako težko pričakujejo sporazuma? Zato, ker vidijo v sporazumu izboljšanje obupnih razmer, v katere smo zašli. Iz teh razlogov so te dni tudi tisti krogi, ki so bolj centralistično orijentirani, predvsem uradniki, nevoljno sprejeli vest o obnovitvi radikalno-demokratske koalicije, dobro vede, da bi taka politika pomenila nadaljevanje dosedanjega neznoznega protisocialnega kurza v naši državi, kateri je iz uradnikov, ki so v prejšnjih časih povsod uživali ugled, napravil berače. S temvečjim zadovoljstvom pa so ravno ti krogi sprejeli najnovejšo vest o sporazumu.

Nas mora v tem času zanimati, kdo je tisti, ki se sporazumu najbolj protivi. To so demokrati s Pribečevičem na čelu! Ta mož dobro ve, da bo mogel samo toliko časa igrati vlogo, dokler se Hrvati ne bodo udeleževali parlamentarnega dela, dokler torej ne bo prišlo do sporazuma. Zato je bilo vse njegovo delovanje osredotočeno na to, da je postavjal ovire prihodu Hrvatov v Beograd. Kadar je bil v parlamentu govor o tem, da je treba doseči sporazum s Hrvati, je vedno zatrjeval, da smo Jugoslovani in da ne obstoje ne Srbi ne Hrvati in da zato ni treba sporazuma med tema dvema, ki jih v resnici ni.

Take modre državnike imamo torej v letu 1923. Poglejmo nazaj v l. 1888, da vidimo, koliko so bili takrat pred nami. V Beogradu izhajajoči dnevnik »Politika« je te dni prinesel zanimiv članek, v katerem naglašajo, da se je imela Srbija pred približno 30 leti boriti s podobnimi težkočami, kot sedanja naša Jugoslavija. Takrat so bili na vladi naprednjaki in liberalci, ki jih ljudstvo ni maralo in kateri so delali podobno politiko, kakor pri nas v zadnjem času radikalci in demokrati. Srbski narod je bil takrat zbran okoli zastave srbske radikalne stranke, ki je bila takrat še socialistična, in je napovedal režimski boj do skrajnosti. Kralj Milan je, videč nevarnost, ki preti državi, poklical dne 22. oktobra 1888 zastopnike nasprotujočih si strank na razgovore in dosegel se je sporazum na podlagi revizije ustave. Režimske stranke so morale popustiti in zmagala je radikalna stranka s svojo demokracijo, zmagalo je ljudstvo. Ako bi ne bilo prišlo do sporazuma, bi boji gotovo divjali naprej ter dovedli državo do razpada.

To je lep nauk za tiste naše politike, ki so protivni sporazumu in reviziji ustave, brez katere je vsak sporazum izključen. Iz zgodovine se je treba učiti. In ako so celo krogi, ki stoje okoli beograjske »Politike«, ki je brez dvoma zelo patrijotičen list, prišli do zaključka, da je mogoče izboljšati sedanje razmere edino na podlagi revizije ustave, potem se bodo morali izpametovati pač tudi tisti zaslepljeni naši krogi, ki jih je tudi pri nas v Sloveniji nekaj, kateri stoje za Pribečevičevo ideologijo in groze s palicami in koli vsem onim, ki bi se drznili zahtevati revizijo ustave, sporazum med Srbi, Hrvati in Slovenci,

ter nasprotovati takozvanemu Pribečevičevemu integralnemu jugoslovanstvu, ki je istovetno s centralistično ureditvijo države. Smo na stališču, da se mora brezpogojno obdržati edinstvo jugoslovanske države, toda država je lahko kljub temu edinstvena, čeprav ni urejena centralistično. Če to naziranj ne prodre, se bližamo žalostnim časom, ki lahko vedejo do razpada države, češar nas Bog obvaruj!

† Julij Osipovič Martov.

Socializem je izgubil enega svojih najboljših mož. V nekem sanatoriju v Schwarzwaldu na Nemškem, kjer je iskal ozdravljenja svoje težke bolezni, je umrl Julij Osipovič Martov, komaj 50 let star. Končano je življenje, ki je bilo tesno zvezano z veliko zgodovino ruske revolucije. Cela tragika ruske revolucije se zrcali v dejstvu, da je moral umreti soustanovitelj nove, revolucionarne Rusije daleč od svoje domovine, izgnan od ruske revolucije.

V devetdesetih letih preteklega stoletja, v času revolucionarskega dijaškega gibanja na petrograjski univerzi sta se odlikovala dva mlada revolucionarja: Ljennin in Martov. Navdušene dijaške demonstracije v letu 1898 so potegnile prvokrat za seboj tudi delavske mase. Tedaj je zaprla carjeva policija Ljennina in Martova. Skupaj sta bila izgnana v Sibirijo, skupaj sta šla l. 1900 v inozemstvo, skupaj sta ustanovila v inozemstvu »Iskro«. Bil je to odločilen korak v razvoju ruske revolucije.

Ruska industrija je bila še mlada, rusko delavstvo nešolano, nepoučeno. Govoriti delavstvu o političnih ciljih socializma, si v devetdesetih letih ni upal noben socialist. Mladinski intelektualci in dijaki, ki so bili socialisti, niso mogli napraviti drugega, kakor organizirati mezdne boje. Šele »Iskra« je stavila mladi inteligenci nalogo, pripravljati delavske mase za politični boj in jih organizirati proti carizmu. Šele iz razširjevalne organizacije »Iskre« se je rodil ruski socializem.

Iskre, ki sta jih širila Ljennin in Martov potom »Iskre« so se vnele. Ruski delavski razred se je vzbudil, začel se je zbirati okoli socialistične inteligence, začel je revolucionarni boj. Stranka socialistične inteligence se je morala preleviti v revolucionarno stranko delavstva. V tem trenutku pa so se ločila pota dveh mož, ki sta delovala do tedaj v največji slogi, pota Ljennina in Martova.

Najprej je bilo samo organizacijsko vprašanje, ki jih je ločilo. Martov je hotel, da se uvrste za socializem pridobljene delavci v strankine organizacije, ki so se sestavljale do tedaj le iz »poklicnih revolucionarjev«, in da se stranka marksistične inteligence preosnuje v delavsko stranko. Ljennin pa je zahteval, da se mora osnovati tajna in centralistična stranka, sestavljena le iz »poklicnih revolucionarjev« in marksistično šolanih intelektualcev, ki mora voditi že socialistično čutečo, pa ne še marksistično izšolano delavsko maso. Navidezno se je šlo le za način organizacije.

V resnici pa se je skrivalo v tem prepiru že vse veliko historično nasprotje.

Martov je hotel proletarsko demokracijo, organizacijo delavskih mas po evropskem vzorcu, v kateri odločujejo delavci sami, Ljennin pa organizacijo zarotnikov, ki je postala pozneje, tako zlasti ruska: »Pametni absolutizem«, organizacija »revolucionarjev po poklicu«, ki naj bi vodila proletarijat. Proletarijat sam nima o ničemer odločati.

»Revolucionarji po poklicu«, ki tvorijo stranko, morajo v interesu proletarijata odločiti nad proletarijato diktaturo. Ta prepir za organizacijo je ločil ruske socialiste leta 1903 v menševike, ki so sledili Martovu, in boljševike, ki so stali na Ljenninovi strani.

Ob izbruhu svetovne vojne je živel v Parizu. Medtem ko so se nekateri njegovi prijatelji, med njimi slavni Plehanov, zavzeli za entento, je on zahteval, da se zavzame sovražno stališče proti vsem vojskujočim se državam. Ko je izbruhnila ruska revolucija, je bival v Švici. V »plombiranem« železniškem vozu se je peljal skozi Nemčijo domov. Toda v trenutku, ko je zmagala revolucija, katere duševne predpriprave so bile v obilni meri njegovo delo, se začelja tragika njegovega življenja. Najprej je prišel v nasprotje s svojimi strankinimi pristaši, ki so podpirali Kerenskija. Ko je zmagalo v stranki njegovo levo krilo, katero je vodil on, je bilo že prepozno. V novembru 1917 je bila z zmago boljševikov pokopana ruska demokracija. Ko so dobili boljševiki vso moč, so skušali dobiti na svojo stran tudi Martova. Toda bilo je zastoj. Martov ni hotel iti z njimi. Ponujali so mu najprivlačnejše mesto, on je vse odklonil. Ostal je v sovjetih in strastno pobijal boljševike. Boljševiki so ga sovražili, toda blizu se mu niso upali. Povedal jim je v obraz, da to, kar oni uganjajo ni ne socializem, ne komunizem, temveč da je neumnost.

Ker pa je njegova bolezen, tuberkuloza v vratu, v letih lakote silno napredovala, je moral iti leta 1920 v inozemstvo. Boljševiki so bili srečni, da so se ga iznebili, saj jim je bil on najbolj nevaren. V Rusijo se ni vrnil več.

Kljub temu, da je bil težko bolan, je delal v inozemstvu neumorno. V Berlinu je ustanovil »Soc. Vjestnik«, katerega so vtihotapljali v boljševiško Rusijo, kakor svoj čas »Iskra« v caristično. Kakor za prostost ruskega delavstva, tako se je boril do zadnjega zdihljaja tudi za mednarodno solidarnost proletarijata.

In sedaj ga ni več! Mož je mrtev, ideja bo živela! Naj se razširi danes po velikih ruskih planjavah, kjer se bori za novi družabni red ruski kmetijski narod, ki je prišel šele pred nekaj desetletji iz robstva. Kajti izkazalo se je, da je pogrešen socializem, ki misli, da bo osvobodil proletarijat le s tem, da ga podvrže diktaturi »revolucionarjev po poklicu«; bodočnost ima v Rusiji in na celem svetu le oni socializem, ki ga je zastopal Martov, to je socializem demokratske samoodločbe proletarijata. Proletarijata ne bo osvobodil od še tako visokih gospodov usiljeni socializem, prostost bo napačila proletarijatu šele tedaj, ko bo duševno tako zrel, da ne bo prenesel nobenega gospodstva več, ker gospodstva potreboval ne bo! — To je bila velika misel, ki je izpolnila Martovo življenje, in ta misel ne more umreti, kajti prostost si more izbojevati proletarijat le sam!

Kedaj pride za nas vstajenje?

(Velikonočna črtica državnega uslužbenca.)

Na mizi stoji šestero krožnikov, napolnjenih s koruznim močnikom, za mizo sede štirje blede otroci, na nizkem stolcu mati z dojenčkom v naročju, na voglu mize pa oče v oguljeni obleki, ter topo zre v pripravljeno jed.

Iz sosednje hiše se sliši veselo-razposajeni krik lepo oblečenih otrok, ki se igrajo s pirhi ter raznim dišečim pecivom. Poleg njih na mizi igra gramofon vesele koračnice. Na pročelju hiše se sveti lepa tabla z zlatimi črkami, zraven table pa je nalepljen plakat protituberkulozne lige, ki se reži

kakor v zasmeh bednim, ki nimajo česa jesti. — — —

Otroci so že pojedli svoje borno kosilce, oče pa še vedno zre zamišljen preko krožnika v sredino mize. Šestletni Tonček vpraša: »Tata, zakaj nisi kupil mesa in šunke za danes, ko je vendar velika noč?« Otrok ne dobi odgovora. —

Nato pa osemletna Milka: »Mama, ali ne znaš več napraviti potice in takega lepega rumenega kruha, kakor ga imajo pri K.«

Materi zdrknejo dve debeli solzi na dojenčka ter pravi: »Letos nismo imeli moke, prihodnje leto pa bom napravila dve veliki potici, da boste vsi siti. Otrokom se pri tej lepi obljubi razvozljajo jezički ter začno vsi naenkrat pripovedovati, kaj vse da imajo K-ovi otroci. Tonček pravi: »Slavko ima lepe rumene čevlje, čepico z lepim trakom, sladke bonbončke, dosti šunke, ki jo je dal tudi psičku.« Milka hiti pripovedovati: »Joj, mama, da bi ti videla kako lepo krilce ima Marica! In punčko ima, ki spi in gleda.« Tako hito pripovedovati, vsak hoče več povedati, kaj vsega imajo drugi otroci, koliko pirhov, kakšne barve, kako lepi so itd. Oče ne more več poslušati, srce se mu krči, nervozno vstane od mize ter gre v drugo sobo. Da ne bi slišal hreščanja gramofona in razposajenih glasov, ki jih potrto srce ne more prenašati, zapre okno in se vsede k mizi. Glavo položi v dlani, oči so mu orošene, pred oči mu stopi cel potek njegovega življenja od detinstva do danes, ko je oče štirih otrok. Kako lepo je bilo svoj čas na veliko noč! Trije otroci so bili doma. Mati je takoj po maši pogrnila mizo, vsaki je dobil košček blagoslovljenega kruha, vsaki svoj rdeči pirh, pozneje še potice, šunke, mesa, tako da ni vedel, kaj je bolje in kaj bi najprej pojedel. Na veliko noč je moralo biti vse zadovoljno!

In danes? Kakšno veliko noč imajo on, njegova žena, ki je bleda in uvela, njegovih otročiči, ki jim ne more nič nuditi! — Solze ga zalijo, da vidi temo pred očmi, in v tej temi se zvijajo neke čudne pošasti, ki se mu reže v obraz.

Kdo neki je zakrivil to, da se nahaja v tem obupnem položaju? Vedno priden, deloven, nikdar ni pijančeval, ne zapravljal in vendar je prišel v to obupno bedo. Kaj je vendar zagrešil? —

Povojne razmere, korupcija, verižništvo, nepoštenje, zapravljanje, brezpotrebno razkošje, lakomnost, zavist itd. Vse to čita v časopisih, in vendar tega ni kriv on in ni ni najmanj soudeležen pri vseh grehah in nerednostih, pa je vendar kaznovan, mora trpeti, grozno trpeti in ž njim njegova žena ter nedolžni otroci, ki niso nič drugega zakrivil, kot da so slučajno prišli na svet, kakor on pred štiridesetimi leti. — — —

Iz bližnje cerkve sliši zvonjenje. Kristus je vstal, prepeva se veseli aleluja. Grozne misli mu roje po glavi...

Ah, sotrpini, kedaj pride naše vstajenje? — — —

To zakasnelo socialno sličico podajamo radi tega, ker je povsem resnična ter jasno kaže, kam je dovedlo gospodarstvo brezvestnih vlad takozv. srednje sloje. Kako je moglo tako daleč priti? Krivi so si navsezadnje svoje bede drž. uslužbenci sami, ker se ne morejo uživati v dejstvo, da so faktično delavci, delavci uma, prvi tovariši manualnega delavca ter da spadajo v proletarske vrste, ne pa da delajo štafažo kapitalistom, ki jih za trdo delo in neomajno zvestobo tirajo v obup.

Državni nameščenci! Če že za lastno osebo iz nekega napačnega ponosa prenašate raje vso revščino, samo da se smete prištevati v vrste buržujev, mislite vendar na svoje družine, na svoje nedolžne otro-

ke! Rešite jih s tem, da se združite v enotno strokovno organizacijo, ki bo že v svojem bistvu, ker drugačna biti ne more, protikapitalistična. Ze ta korak sam bi vam olajšal sigurno prav izdatno vaš položaj. Kaj šele, če bi se že enkrat odločili za skupni nastop z ročnim delavstvom! Dokler pa tega ne bo, zastoj pričakujete vsega vstajenja, ker ne bo vstal nikdo za vas, temveč morate in morete vstati edino sami!

Politične vesti.

Notranjepolitični položaj.

Otroška igra, drugače ni mogoče imenovati naše politike, se nadaljuje. Prišli smo v tej igri že tako daleč, da z

amputacijo,

s katero so grozili Srbi in naši demokrati in radikali, ne bo nič. »Jutro« že piše, da Srbi na amputacijo ne mislijo ter konstatira, da so Srbi to misel že zavrgli ali bolje rečeno, da je nikoli imeli niso. Tudi srbski listi amputacije nič več ne omenjajo. »Jutro« je tudi mnenja, da pisanje o amputaciji škodi naši državi silno na ugledu. Amputacija je torej že izginila. In ko jo prebilo še »Slov. Narod«, bo pozabljena. Tako smo postali zopet za nekaj »tako lepega« revnejši. Da pa bi kdo ne mislil, da so postali naši politiki tudi pametnejši, so iznašli hitro neko drugo kost, na kateri bodo glodali zopet par tednov. Ta nova iznajdba pa ni nova in smo bili že prej prepričani, da pridejo prej ali slej ž njo na dan. Radić, Korošec in Spaho so —

veleizdajalci.

Radikali imajo dokaze v rokah! Tako, sedaj bo stvar zopet interesantna in naši časopiši bodo imeli zopet o čem pisati in ljudje o čem govoriti. Čim bolj neumna je kaka stvar, tem bolj se zdi ljudstvu verjetna. In prepričani smo, da bodo sicer popolnoma pametni ljudje vse verjeli, se jezili in debatirali po gostilnah s tako vnemo, kakor da bi šlo res za kaj državotvornega. — Prav tako, kakor so prej debatirali o amputaciji... Ko veleizdajstvo ne bo več senzacionalno, bo cela zadeva zopet utihnila. Potem bo treba iznajti seveda zopet kaj novega, zanimivejšega. Take so

naše državotvorne stranke

in to je cela naša politika. Da bi pa skrbele za državo in narod, o, to jim niti v glavo ne pade!

Kdo je pri nas državotvoren?

Po dosedanjih izkušnjah je pri nas državotvoren:

1. kdor pripada stranki, katera je slučajno na vladi,
2. kdor odobruje vsako lumparijo vladne stranke,

3. kdor nima pojma ne o državi, ne o narodu,

4. kdor ploska, kadar si gotova klika polni žepe z državnim denarjem.

Po dosedanjih izkušnjah pa je protidržaven vsak:

1. kdor želi in dela, da bi se odpravile krivice,
2. kdor hoče, da bi prišel cel narod do blagostanja,
3. kdor hoče dobro državi in narodu in je proti temu, da bi peščica ljudi izžemala cel narod.

Mislimo, da ni več daleč čas, ko bo pomenila beseda »državotvoren« najhujšo psovko.

Ni sporazuma.

Od volitev sem je že štiri tedne. Narod je pri volitvah jasno pokazal, kaj želi. Toda oni, ki jih je narod izvolil, sedaj po volitvah nočejo poznati njegove volje. Pašić študira, kako bi speljal Hrvate in Srbe na led, ni mu pa prav nič mar, kako bi ustregel narodu. Pašiću gre v prvi vrsti za to, kako bi ostal na vladi in kako bi iztisnil iz Hrvatov in Slovencev še več denarja. V ponedeljek dne 16. aprila bi se moral sestati novoizvoljeni parlament. Ker Pašić neče sporazuma, temveč nadvlada Srbov, za katero pa sta on in njegova radikalna stranka preslaba, bi doživel že na prvi seji poraz. Temu se hoče izogniti balkanski državnik Pašić s tem, da poda v nedeljo dne 15. aprila ostavko. Vsled tega bi bil sestanek parlamenta odgođen, ker bi nastala vladna kriza, katero bi Pašić zavlačeval kolikor mogoče dolgo in bi tako še dalje vladal. Smo pač na Balkanu! Ako takoj vladanje ni protidržavno, potem ne vemo, kaj naj bo še protidržavno! In vendar se ne najde niti en radikalni ali demokratski list, ki bi ožigosal to protidržavno Pašićevo vladanje.

Demokrati in vlada.

Demokrate, kot stare izkušene in vajene koritarje ter korupcioniste silno jezi, da jim je dal Pašić brco in jih vrgel iz vlade. Na vsak način bi prišli rajše danes kakor jutri zopet nazaj. Toda Pašić se jih oteplje z vsemi štirimi, kajti sedaj je cela klobasa njegova, sicer bi jo pa moral deliti. In Pašić naj postane na stara leta komunist?!

Davidović.

Listi pišejo, da je nastal v demokratski stranki zopet razkol. Davidovičeva in Pribičevićeva skupina da sta si zopet v laseh. Ta razkol ni od danes ali včeraj. Kakor se bodo naši čitatelji še dobro spominjali, je obstojalo nesoglasje že dolgo, dolgo pred volitvami. V starem parlamentu je že igral ta razkol veliko vlogo. Iz njega so se porajali veliki upi, Davidović, tako se je zahtevalo, je pravi mož! Če se bo on lo-

artiljerija. Pri pogledu nanje se potolaži razburjenje. Spremljajo jih pred mestno hišo. Mislili so, da se nahajajo notri iz Charleville pričakovane puške. Ko pa jih odpro, najdejo v njih le staro platno in drva. Ogorčeno predbaciva ljudstvo mestnemu odboru in predstojniku trgovcev izdajstvo. Ta se opravičuje, češ da je bil sam prevaran ter pošlje ljudstvo, da bi pridobil časa, oziroma, da se jih znebi, k kartuzijancem po orožje. Pa tudi tu ga niso dobili. Vrnili so se še bolj nezaupni in besni, kot so odšli. Odbor je sedaj izprevidel, da ni druge pomoči kot ljudstvo oborožiti ter je dal takoj napraviti 50.000 sulic. Da prepreči nered pretekle noči, da mesto razsvetliti ter odredi, da hodijo po vseh ulicah straže.

Drugo jutro je zahtevalo ljudstvo, ki se prejšnji dan ni moglo oborožiti, zopet že na vse zгодaj od odbora orožje ter mu predbacivalo izbegavanja prejšnjega dne. Odbor je zastoj iskal povsod orožja; ni ga bilo iz Charleville, ne pri kartuzijancih, tudi arzenal je bil prazen.

Ljudstvo, ki ga sedaj ni bilo mogoče na noben način potolažiti, se je podalo v velikanski gruči v invalidnico, kjer je bilo precej orožja. Ni se balo čet na Martovem polju ter je udrlo kljub guvernerjevim prošnjam v kleti in odneslo 80.000 pušk, se polastilo sabelj, mečev, topov ter odpeljalo vse, zmage pijano v mesto. Topove so postavili pri vhodih v predmestje, na tilerijskem gradu, na obrežjih in mostovih, da tako zavarujejo mesto pred vojaštvom, čegar napad so pričakovali vsak trenotek.

čil od Pribičevića in vzel krmilo v svoje roke, bo zavladalo pri nas pošteno politično življenje. Davidović je prišel celo na zagrebški kongres, govoril je tam v smislu revizije ustave in mislilo se je, da postane vsled Davidovičevega nastopa razkol popoln ter da je z naprej vsaka skupnost med Davidovičem in Pribičevićem izključena. Prišlo je drugače. Davidović in Pribičević se nista razšla. Demokratska stranka je ostala cela, kakor so s ponosom poročali demokratski listi. Davidović je sicer rešil stranko, toda izgubil je s tem narodovo zaupanje in mandate. Ne samo njemu, tudi onim, ki so šli z njim in stavili nanj, vsem se je godilo enako. Davidović je napravil slabo uslugo sebi, narodu, državi, pa tudi demokratski stranki, kateri je žrtvoval vse, ni pomagal. To so posledice polovičarske politike, neodločnosti in cincanja.

Davidović je mogoče vsega osebnega spoštovanja vredna oseba. Odločen, dalekoviden, samostojen in velikopotezen državnik in politik pa ni. Če bi bil to, bi bile razmere danes drugačne.

In sedaj sta si Davidović in Pribičević zopet v laseh. To lasanje se bo nadaljevalo tako dolgo, da ubijeta drug drugega. Nade, ki jih je stavil narod svoj čas na Davidoviča, so splavale po vodi, po vodi je splavalo tudi zaupanje vanj.

Naravno.

Očitati smo »Napreju«, da je njegova pisava nemarksistična. Rekli smo, da bi v slučaju, ako bi Marks še živel, obsodil tak socializem, kakor je »Naprejev« s krepkimi besedami, ki so mu bile v sličnih slučajih lastne. »Naprejev« je naša pisava zadela v živo. Toda namesto, da bi ovrgel naš očitke, se je vrgel na pšovanje. Naravno! Ubogi »Naprejev« ni mogel drugače. Ker mu je markizem, katerega po svojem mnenju zastopa, povsem nepoznan, tudi našega očitka razumel ni. »Naprejev« je pač eno stoletje prespal. Ako ne bi živel v letu 1923. po Kr., bi delal »Naprejev« lahko konkurenco Weitlingu ter bi lahko ploskal Fourier-u, ki je bil mnenja, da je bog vse tako lepo napravil; in kaj lahko bi se izkazal in ovekovečil tudi z iznajdbo, da so vse to klerikalci pokvarili. Sanje o »naravnem socializmu« so bile vendar tako lepe, ta presneti Marx pa je vse pokvaril in zmešal pamet celo »Napreju«. — Sedaj čakamo zopet na nove psovke, ki nam jih bo serviral »Naprejev«.

Brat »Nove Pravde«, prekmurski narodno - socialistični tednik »Naš Dom« pride v svoji 3. številki v uvodniku »Kaj bo?« do sledečega zaključka: »Edino sporazum med centralisti na eni ter avtonomisti (ali federalisti) in revizionisti na drugi strani more voditi do rešilne točke. Treba popustiti enim kakor drugim. Avtonomisti ne smejo izgubiti iz vidika, da more za posamezne pokrajine in za posamezna plemena biti od koristi le taka avtonomija, ki nam naše Jugoslavije ne bo razbila ali oslabila, marveč jo jačila. Centralisti pa se morajo otestiti naziranja, da je avtonomno gibanje protidržavno, protisrbsko ali protijugoslovensko gibanje, ki da je inspirirano od zunaj in ima namen, razbiti državo. Sporazum mora biti na poštenu, odkritosrčni podlagi, sicer je le od danes do jutri. Netrajen sporazum pa ni vreden rezultat ogromnega političnega dela, ki ga je vršil in ga še vrši jugoslovenski narod v boju za centralizem in proti njemu.

Do sporazuma pride, ker mora priti. V politiki mora odločati trezen prevdarek, ne pa momentana čuvstva, prijateljstvo ali sovraštvo. In ker vemo, da so Pašić, Radić in Korošec trezni politiki, da je vsem trem pri srcu dobrobit naše skupne domovine, ne dvomimo, da b'v v doglednem času ne prišlo do sporazuma. Ni treba, da pride že jutri. Nagel sporazum itak nima notranje sile. Le počasi se da premostiti prepad, med tako nasprotujočimi si političnimi naziranj. A, če se enkrat prepad premosti, potem drži most trdno. Ako pa do sporazuma vendarle ne pride, potem nimamo pričakovati ničesar dobrega. Škode pa ne bomo trpeli samo mi Slovenci in Hrvatje, ampak še v večji meri Srbi.«

»Nova Pravda« in »Naš Dom« sta edini glasili Narodno-socialistične stranke.

Svetovni pregled.

MEDNARODNA SOCIJALISTIČNA KONFERENCA.

V Bregencu (Vorarlberg v Avstriji) se vrši te dni mednarodna socialistična konferenca. Na konferenci sta zastopani II. in II½. internacionali. Konferenca je uredila poslovni red hamburškega kongresa, ki se vrši 21. maja ter sklenila pravila socialistične delavske internacionale, ki bodo predložene hamburškemu kongresu. Nadalje se je posvetovala o gospodarskih posledicah mirovnih pogodb.

ČEHOSLOVAŠKA.

Koliko knjig se tiska na Čehoslovashkem? Leta 1921 je bilo tiskanih 5838 novo spisanih knjig, za 2226 več, kakor leta 1920. 1708 knjig je vsebovalo lepo književnost, 766 godbo, 641 pravo, politiko in upravo. V češkem jeziku je bilo spisanih 4953, v nemškem 659 in v drugih jezikih 226 knjig. Kakor je razvidno iz navedenih števil, napredujejo Čehi naravnost grozovito hitro.

BOLGARIJA.

Obsojeni ministri v ječah. Pred kratkim smo poročali, da so bili obsojeni bolgarski ministri, ki so zakrivali, da se je udeležila Bolgarija vojne. Sedaj poročajo iz Sofije, da so obsojene ministre prepeljali v Slivno in jih zaprli v tamošnje ječe.

ROMUNIJA.

Notranje zmede in primera z Jugoslavijo. Slično notranjo krizo, kakor Jugoslavija, preživlja tudi Romunija. Tudi Romunija je postala po svetovni vojni velika in njeno povečanje je bilo slično temu Jugoslavije. Nova Romunija, kakor Jugoslavija sta dobili dežele, ki so bile kulturno na veliko višji stopnji, kakor predvojna Romunija in Srbija. Popolnoma naravno je torej, da je morala izbruhniti v obeh državah notranja kriza. Novo priključeni kraji v Romuniji, kakor v Jugoslaviji, niso zadovoljni z vladama v Bucaresti oz. v Beogradu. Ljudje, ki so živeli do prevrata v Evropi, se z balkansko kulturo ne morejo sprijazniti. Ljudje, katerim prinaša balkanski način vladanja osebne ali politične koristi, očitajo Hrvatim in Slovincem plemenski šovinizem, mržnjo do Srbov in do države. Toda mi smo popolnoma prepričani, da bi se Srbi, če bi bili živeli v Sloveniji in Hrvatski in bi bili do prevrata navajeni evropskega vladanja, ravnotako uprli Beogradu in njegovim balkanskim maniram, kakor se upirajo Hrvatim in Slovincem. Tu ne gre za plemenski šovinizem, ne za kako protidržavnost, to je boj dveh popolnoma različnih kultur. Na eni strani Evropa in upravna poštenost, na drugi strani Balkan in najgнусnejša korupcija. Da je naša naziranje pravo, nam jasno dokazujejo romunske razmere. V Romuniji se nahajajo v novo pridobljenih krajih sami Romuni, torej živi v stari Romuniji, kakor tudi, ako jih hočemo tako imenovati, v osvobojenih krajih eden in isti narod. Kljub temu pa najdemo v Romuniji do pičice iste notranje boje, kakor v Jugoslaviji. Romuni, ki so živeli do prevrata na Ogrskem in v Avstriji, torej v Evropi, se ne morejo sprijazniti z novo romunsko vlado, ki je popolnoma balkanska. Romuni v novih krajih se bojujejo s skrajno srditostjo proti stari Romuniji oz. proti načinu vladanja, ki je sličen onemu v predvojni Romuniji. Kaka je balkanska kultura in balkanska vlada pove najbolje govor voditelja sedmograških Romunov, Vajde, ki je bil pred vojno romunski poslanec v ogrskem parlamentu, po vojni ministrski predsednik Velike Romunije. Vajda je pred kratkim izjavil v romunskem parlamentu: V budimpeštanskem parlamentu so morali romunski poslanci veliko prestat, toda tako, kakor dela ž njimi nova domovina, ni delal ž njimi niti stari krvnik Tisza.

Upamo, da je po tej črtici postala naša notranja kriza našim čitateljem povsem umljiva.

FRANCOSKO - NEMŠKI SPOR.

Velikanska pogrebna manifestacija v Essenu. Kakor smo zadnjič poročali, so Francozi ustrelili v Kruppovih tovarnah 13 Nemcev, tovarniških delavcev. V torek, 10. t. m. se je vršil pogreb teh žrtev. Od padlih delavcev se je v žalnem govoru poslo-

F. A. Mignet: 12. nadalj.

Zgodovina francoske revolucije.

1789—1814.

Od 5. maja do noči 4. avgusta 1789.

To zagotovilo je potolažilo ljudstvo za nekaj časa, tako da je mogel odbor bolj nemoteno delati na organizaciji ljudske brambe. V manj kot štirih urah je bil načrt izdelan, preudarjen, sprejet, natisnjen in nabit. Sklenilo se je, da se za enkrat zviša stanje pariške meščanske garde na 48.000 mož. Pozvali so vse meščane, da se vpišejo vanjo. Vsak okraj je dobil svoj oddelek, vsak oddelek svojega vodjo; vrhovno poveljstvo nad to meščansko vojsko so ponudili vojvodi Aaumontskemu, ki si je izgovoril rok 24 ur, da se odloči. Medtem je bil imenovan de la Salle kot drugi poveljnik. Zelena znamenje so zamenjali z rdeče-modrimi kokardami (barvi mesta Pariza). Vse to se je zgodilo v nekaj urah. Okraj so odobrili ukrepe stalnega odbora. Pisarji, gojenci ranocelstva, vojaki mestne straže, vse kar je bilo nekaj več vredno, francoska telesna straža, vse je ponudilo svoje moči odboru. Straže so se počele sestavljati ter pohajati po ulicah.

Ljudstvo je nestrpno čakalo, kdaj se izpolnijo obljube predstojnika trgovcev. Toda pušk le ni bilo, mračilo se je že, vse se je balo noči in z njo napada od strani vladnih čet. Ljudstvo je mislilo, da je izdano, ko je čulo, da so pri barjerah (ovirah) ustavili 50 centov smodnika, ki naj bi bil skrivaj prišel iz Pariza. Sedaj pripeljejo zaboje z napisom:

vil Krupp sam. Pogreba se je udeležilo nad pol milijona ljudi, ki so vsi defilirali ob skupnem grobu. Do incidentov ni prišlo, ker je francoski poveljnik najstrožje prepovedal svojim vojakom pokazati se v uniformah v mestu.

Poročila z dežele.

Zagorje. Pri skupščinskih volitvah dne 18. marca t. l. je dobila naša stranka v Zagorju 101 glas, to je nekaj manj kot poprej, kar je pa z ozirom na vseobčo polomijo, ki je vladala, še vedno častno število. Vsem našim zavednim volilcem priskažna hvala! — Na Veliki pondeljek uprizorilo je »Bratstvo« iz Zagorja v Sokolskem domu v Litiji igro »Eravem Predjamski«. Dvorana je bila popolnoma zasedena. — Žalostno pri tem je dejstvo, da »Bratstvo« iz Zagorja — sami Sokoli — ni smelo igrati v Sokolskem domu v Zagorju, ker tega sedaj vladajoča gospoda pri odboru ni dovolila! Pripomniti je, da je eden — brat Karol Kolenc — našel celo smrt pri zgradbi Sok. doma v Zagorju. Ampak zapomnite si, gospodje pri odboru Sokola, da je ves naraščaj naš, in po tem računajte! — Pri nas se je pojavilo nekaj čisto novega. So to — mladeniči, ki preže ponoči po cestah ter hrulijo njim neljube ljudi. Právijo, da sta tudi dva učitelja med njimi. Baje hočejo braniti narod in državo. To je danes lahka naloga, ko imamo lastno državo. Kje so bili pa takrat, ko smo se v Zagorju bili na življenje in smrt za narodnost? Ni jih bilo, tedaj je bilo prenevarno! — Sedaj se dela pri nas na zgradbi nove ljudske in meščanske šole. Vse to je skrajno potrebno, a žal imamo, kakor vedno, tako tudi sedaj, razne coklje in zavirače, ki hočejo vse preprečiti. Toda volja prebivalstva je trdna in bomo oboje dosegli, ker hočemo doseči!

Strokovni vestnik.

Delavski pokret proti ofenzivi kapitala. Pred kratkim so se sešli zastopniki vseh razrednih delavskih strokovnih organizacij na posvetovanje o korakih, ki jih bo treba podvzeti proti ofenzivi kapitalizma. Sklenilo se je, da nastopijo v boju vse na razrednem stališču stoječe strokovne organizacije. Za nedeljo 22. aprila se bodo sklicali po vseh večjih krajih Slovenije delavski protestni shodi. Na te shode že naprej opozarjamo vse naše organizirane tovariše in neorganizirano delavstvo ter jih vabimo, da se pridružijo boju proti kapitalistični ofenzivi. V prihodnji številki »Nove Pravde« priobčimo poziv delavstvu, ki so ga izdale v tem boju združene strokovne organizacije.

Prvi maj — delavski praznik. Ponovno pozivljamo še vse one podružnice, ki nameravajo proslaviti naš praznik s shodom, da nam nemudoma to sporoče, da jim določimo govornika. Prijave po 22. t. m. se ne bodo upoštevale. Naj ne bo naše podružnice, ki ne bi proslavila 1. maja. — Tajništvo NSZ.

Podružnicam NSZ! Zadnje okrožnico popravljamo v toliko, da se naj protestni shodi vrše, če le mogoče, v nedeljo dne 22. aprila ali pa pred tem dnem. — Tajništvo NSZ.

Občni zbor NSZ v Zagorju. Tovariši! Delavci! Bliža se 6. maj, ko pohitimo med naše tovariše rudarje v Zagorje, da v tem industrijskem kraju položimo račune o svojem delovanju in zadobimo nove moči za nadaljnje delo. Ta dan mora vsak zaveden narodni delavec priti v Zagorje, da se pridruži manifestaciji narodno-zavednega proletarijata. Tovariši! 6. maja vsi na občni zbor Narodno-socijalne zveze v Zagorje!

Mladinski vestnik.

Seja zastopstva JNSM se vrši v nedeljo, dne 15. aprila ob 10. uri dopoldne v »Narodnem domu« v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Poročilo predsedstva.
2. Poročilo posameznih organizacij.
3. Naš položaj z ozirom na rezultat volitev v narodno skupščino.
4. Določitev referatov za kongres.
5. Slučajnosti.

Glasov organizacijskega reda tvorijo zastopstvo mladine poleg članov izvrševalnega odbora, nadzorstva, dveh delegatov načelstva NSS še predsednik in tajnik posameznih organizacij, oziroma njihovi pooblaščen namestniki. — Osred. izvrševalni odbor JNSM.

Tedenske novice.

VABILO

k

rednemu občnemu zboru Narodno-socijalne tiskovne zadruge, ki bo v petek, 20. aprila 1923 ob 8. uri zvečer v tajništvu NSS v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Poročilo načelstva.
2. Poročilo in sklepanje o bilanci za poslovno leto 1922.
3. Poročilo nadzorstva.
4. Volitev načelstva.
5. Volitev preglednikov računov.
6. Slučajnosti.

Nadzorstvo.

Mesečni sestanek krajevne organizacije Maribor se vrši v soboto, dne 14. t. m. ob 8. uri zvečer v tajništvu, Grajski trg št. 1. Prisostvuje zastopnik načelstva. — Naslednjega dne dopoldne se vrši ožja konferenca v istem prostoru.

Seji ožjega in širšega izvrševalnega odbora naše stranke sta se vršili v soboto, oziroma v nedeljo v Ljubljani. Na obeh sejah so bili zastopani delegati iz cele Slovenije, med njimi tovariš dr. Politeo iz Zagreba. Razpravljalo se je predvsem o vzrokih našega nazadovanja pri volitvah in o bodočem našem delovanju. Sprejet je bil sledeči sklep:

»Širši izvrševalni odbor narodno-socijalistične stranke sprejme z odobrenjem na znanje poročilo načelstva o izidu državno-zborskih volitev. To poročilo podaja smernice za naše bodoče delovanje. Stranka nadaljuje svoje delo po začrtanem programu naprej. Širši izvrševalni odbor pooblašča načelstvo, da ukrene vse, kar se mu zdi potrebno za širjenje in poglobitev narodnega socializma med jugoslovanskim delovnim ljudstvom.«

Nadalje so bili sprejeti še razni predlogi za strankin zbor, ki se vrši o binkoštnih praznikih v Ljubljani. Odobren je bil tudi referat zastopnikov narodno-socijalistične mladine glede mladinskega kongresa.

Narodno-socijalistični tednik »Naš Dom«. Pokret narodnega socializma se širi. V Murski Soboti je izšla že tretja številka »Našega Doma« kot narodno-socijalističnega glasila, ki ga izdaja in urejuje tovariš dr. Slavko Vesnik. Priporočamo zlasti funkcionarjem naših organizacij, kakor vsem našim tovarišem, ki se zanimajo za narodno-socijalistično gibanje v Prekmurju, da se na list naroče in ga s tem podpirajo. »Naš Dom« je drugi narodno-socijalistični tednik v Sloveniji. Uspehe bomo dosegli le, ako bomo požrtvovalno delali. Tudi izid volitev nam nalaga to dolžnost.

Šovinistični nacionalizem. V zadnjem času so pri nas vstali novi preroki, ki niso šli v šolo k našim slovanskim bratom Čehoslovakom, ki imajo na čelu države Masarika, ampak k italijanskemu Mussoliniju. Po programu so Pribičevići, saj je njihov inspirator Pribičević, katerega so na nekaterih zborovanjih (Zagreb, Novi Sad itd.) nosili na svojih ramah, čeprav je ta mož največja ovira za sporazum med Jugoslovani. Ne bi se pečali z njimi, ako bi se ne bilo pripetilo, da so člani organizacije jugoslovanskih nacionalistov, kakor se imenujejo, začeli dejansko napadati člane našega mladinskega društva »Bratstva«, v katerem se izobražuje delavska mladina v narodnem in socijalističnem duhu. Slučaj se je pripetil v Šiški in bomo o njem še govorili. Vsakomur se mora pač čudno zdeti, da se ti »nacionalisti« zaganjajo samo v one ljudi, ki ne soglašajo s politiko demokratske stranke, pa čeprav so najboljši Jugoslovani. V Primorje naj se gredo pretepat z italijanskimi fašisti in na Koroško s »Heimatsdienstlerji«, če imajo že toliko korajže preveč. Da bodo videli, kako je njihov šovinistični nacionalizem upravičen, citiramo pasus iz govora senatorja čehoslovaške republike, Vaclava Klofača, našega voditelja, ki ga je imel na shodu v Ljubljani in Mariboru o priliki svojega obiska: »Kdor nima ljubezni do ljudstva in kdor nima čuta socijalne pravičnosti, ta ni nacionalist! In če to tisočkrat trdi, on je lahko predvojni šovinist in ne vem kaj vse, toda — še enkrat povdarjam — nacionalist ni! Nacionalistična politika mora imeti konkretni socijalni program in mora v prvi vrsti iskati svojo osnovo v ljudstvu in med njim delati — delati!« To so besede, ki si jih naj naši »nacionalisti« dobro zapomnijo.

Poskusni alarm »Orjune« v Slov. Bistrici. — V nedeljo 8. t. m. je napravila Orjuna pod krinko ustanovitve Orjune v Slov. Bistrici poskusni alarm svojih čet, ki pa se je krvavo končal. Tekla je slo-

venska kri, brat je streljal na brata v svoji lastni državi, pred očmi varnostnih organov, pred očmi naše oborožene sile, našega vojaštva, ki je v mestu nastanjeno. Ranjenih je 7 oseb, od katerih se dve borita s smrtjo. — Ne bomo za danes kaj več govorili o temi, govoriti hočemo potem, ko bo preiskava končana, ko bo sodišče izreklo sodbo, kdo je tega kriv oziroma kdo je streljal, kdo je napadel. — Za danes pripominjamo le, da bi naj vspricho razburjenja, ki je zavladalo med ljudstvom v splošnem, naše oblasti kratkoma zabranile slično delovanje »Orjune«, ki je očitno zašla na napačna pota. — Ali nam je v tako resnih časih takih pobjev treba?

Naša stranka in 1. maj. Opozarjamo naše krajevne organizacije na delavski praznik 1. maj, ki naj se povsod praznuje, kakor ostala leta.

Fašistovski napad na tiskarno »Edinost«. Danes teden so napadli fašisti zopet tiskarno »Edinost« v Trstu. Pobili so vse šipe ter prodrli do strojne dvorane, katero je stražilo pet karabinerjev, tako da ni bilo še hušje škode. Napadalci so seveda odnesli pete.

»Delavske Novice«, glasilo slov. komunistične stranke, so prenehale izhajati.

Našega zanimivega romana »Tajinstveni morilec deklet« še marsikdo ne bere, ker smo začeli z nadaljevanjem iz »Jugoslavije«, ko je prenehala izhajati. V številki 17 »Nove Pravde« dne 28. t. m. bo izšla pregledna vsebina vsega v »Jugoslaviji« priobčenega dela tega romana. Vse naročnike prosimo, da opozore na to okolnost svoje znanice, ki še niso naročeni na »N. P.« ter jih spomnijo, da naroče pravočasno potom dopisnice št. 17 »Nove Pravde« in pa vse številke, ki so prinesle roman. Ker ni mnogo izvodov prejšnjih števil na razpolago, bomo upoštevali naročila v isti vrsti, kakor jih prejmemo.

Novi tisočaki. Kakor poročajo iz Beograda, je ravnokar dala Narodna banka v promet nove tisočdinarske bankovce. Stari bankovci bodo v kratkem razveljavljeni.

Prošnja. Odbor za prevoz v Judenburgu leta 1918 po prekem sodu ustreljenih vojakov bivšega 17. pešpolka in odbor za postavitev nagrobnega spomenika vsem, ki so padli za našo svobodo, prosi vse one, ki hranijo posebno zanimive spomine na dogodke tistih dni v Judenburgu, Radgoni in Muhrau, da blagovoljno te spomine popisati in poslati na imenovani odbor. Tako bi bili zlasti zanimivi spomini očitvidcev poteka uporov v Judenburgu, Radgoni in Muhrau, osebni spomini na ustreljene žrtve, na njih zadnje dni itd. Posebno dobrodošli bi bili spomini dogodkov v Kotorju, Pulju in Codrojni, zlasti ako se tičejo ob teh prilikah ustreljenih in justificiranih oseb jugoslovanske narodnosti.

Jugoslovanske dobrovoljce prosimo za popise dogodkov na solunski fronti in Dobružji, v kolikor so ti dogodki v zvezi z junaško smrtjo posameznega slovenskega dobrovoljca. Tudi osebni spomini o življenju in razpoloženju teh junakov v občeh v dobrovoljskih legijah morejo dvigniti in poglobiti spomin na padle borce za našo svobodo.

Odbor prosi za omenjene opise in popise do 24. aprila t. l. na naslov: Dr. Tone Jamar, Ljubljana, Prešernova ulica št. 5.

Pod naslovom »Trbovlje« je izdala »Slovenska socijalna matica v Ljubljani« 64 strani obsegajoči zvezek socijalnih slik in misli Toneta Seliškarja v pesniški obliki. Autor jih je posvetil »vsem sajastim bratom in sestram, ki umirajo na našem, s krvjo omadeževanem planetu«. Broširan izvod stane 12 Din, vezan pa 17 Din.

Jugoslovanska hranilnica in posojilnica v Celju, r. z. z. o. z. je naš denarni zavod. Zato pozivljamo vse naše tovariše in somišljenike, da se ga poslužujejo. V ostalem opozarjamo na današnji oglas.

Bolečine? V obrazu? V udih? Poskusite pravi Fellerjev Elzafluid! Čudili se boste! Dobrodejen pri drgnjenju celega telesa in kot kosmetikum za kožo, zobe in negovanje ust! Veliko močnejši in boljše kakor francosko žganje ter čez 25 let priljubljen! S pakovanjem in poštino 3 dvojnate ali 1 specialna steklenica 24 dinarjev; 36 dvojnatih ali 12 specialnih steklenic 208 dinarjev s 5% doplačila razpošilja: lekarinar EUGEN V. FELLER, STUBICA DONJA, Elzatrž št. 357, Hrvatsko.

Zahtevajte brezplačni ilustrovani cenik »KARO-čevljev«, ki je opremljen z vsemi zelo praktičnimi pripomočki za odmerjanje noge. Dragotin Roglič, Maribor, Koroška cesta 19, telefon 157.

THE REX Co., Ljubljana

Gradišče 10. • Telefon št. 268 int.

Kopirni stroji „ALEXA“

Gospodarstvo.

Koliko je vreden dinar?

	Ta teden dinarjev	Prejšnji teden
100 švic. frankov stane	1820.—	1855.—
100 franc. frankov „	660.—	660.—
100 laških lir „	488.—	492.—
100 čeških kron „	293.—	298.50
100 nemških mark „	0.49	0.47
100 poljskih mark „	0.26	0.27
100 avstrijskih kron „	0.14	0.14
100 ogrskih kron „	2.30	2.30
100 bolg. levov „	74.98	72.50
100 dolarjev „	9800.—	9800.—
100 angl. funtov „	46450.—	46500.—

Razpredelnico čitajte tako: Aho hočete kupiti na pr. 100 angl. funtov, morate dati zanje ta teden 46450 dinarjev, prejšnji teden pa je stalo 100 angl. funtov 46500 dinarjev.

Čuriška borza.

	11. aprila	3. aprila
	je stalo	švicarskih frankov
100 dinarjev	5.45	5.40
100 franc. frankov „	37.—	35.80
100 laških lir „	27.20	27.05
100 čeških kron „	16.33	16.10
100 nemških mark „	0.026	0.03
100 poljskih „	0.014	0.01
100 avstrijskih kron „	0.0077	0.0075
100 ogrskih „	0.125	0.12
100 bolg. levov „	4.12	4.—
100 dolarjev „	547.—	541.25
100 angl. funtov „	2547.—	2533.—

— Čevlje kupujte od domačih tovarn tvrdke Peter Kozina et Ko., z znakom Pe-ko, ker so isti priznani najboljši in najcenejši. Glavna zaloga na drobno in debelo v Ljubljani, Breg 20 in Aleksandrova cesta 1.

Tajinstveni morilec deklet.

(Pravica ponatisa pridržana.)
(Nadaljevanje.)

Clifford se dvigne ter v slovo še dodene:

»Strašni Jak se je sedaj menda nekaj umiril. Že več tednov ni čuti o njegovih grozodejstvih in prebivalstvo postaja polagoma mirneje.«

»Morda se pa nahaja med onimi, ki so jih v zadnjem času osumili in odvedli v zapor.« meni Hardy.

»Mogoče, dasiravno tega ne morem verjeti, kajti ta mož mora biti neznanško pretkan!«

Nekaj minut kasneje stopi Clifford iz hiše v Bukovem drevoredu. Iz njegovega obraza odseva izraz peklenske zlobe. Ves zatopljen je v razmišljanje, na kak način bi najlažje osumil Ellen Morris in jo privedel v naročje svojemu brezsrčnemu gospodarju.

Zakladi v morskem globini.

Tajinstvena hiša na zapadno - obrežni cesti št. 19 je svojim dosedanjim prebivalcem služila še vedno kot bivališče. Številno prebivalcev se je povečalo za enega. Kot nov sostanovalec je prišel Dik — pod tem namišljenim imenom so ga poznali njegovi tovariši — mlad, naobražen in olifkan mož, ki je nekoč kot dozdevni krovček osvobodil zaprtega Jima iz ječe.

Postal je v resnici najintimnejši zaupnik Jakov, v največjo jezo Jima, katerega je njegova ljubica Eliza s svojimi zlobnimi sumničeni vedno bolj podpihovala proti voditelju — Jaku.

Kakor je bilo pričakovati je Bessy Wilkes in Molly Gordon v najkrajšem času vezalo prav prirsčno prijateljstvo. In povsem naravno! Obe mladi deklici sta bili popolnoma navezani druga na drugo, ker ju Eliza skoro ni pogledala, kaj šele, da bi se spustila z njima v razgovor. Jak, tajinstveni posestnik hiše, se je pa redkokdaj in še tedaj le za nekaj trenutkov pokazal v hiši.

Tisti večer, ko sta Hardy in Clifford razpravljala in kovala svoje načrte, sta sedeli obe deklici v novi udobno opremljeni sobici v živahnem kramljanju. — Ravnokar sta si povedali svoje doživljaje in usodo. Bessy brez ovinkov prizna svoj novi znanek, da jo je močna in silna osebnost tajinstvenega Jaka, kateri se ni mogla ustaviati, privabila v njegovo hišo.

»Jaz sem se pač pod vse drugačnimi okoliščinami dosedaj prebila skozi življenje kot druge deklice« zaključila svoje pripovedovanje. »Nimam niti staršev niti sorodnikov, že izza mojih mladostnih let sem bila prepuščena sama sebi, in resničen čudež je, da sem si v svojih raznih službah kot natakarica mogla ohraniti svojo deviško čast. Mnogokrat se mi je bilo boriti s težkimi izkušnjavami, vendar sem vse premagala. Bi se li bilo to tudi zgodilo, ako bi me bil mož s krinko privil k sebi, to...«

Bessy umolkne, toda njen molk pove več kot bi mogla izraziti z besedami.

»In ti hočeš ostati tu, Bessy?« vprašuje Molly Gordon.

»Da, to hočem! Že od nekaj je imel

tajinstveni mož zame nepremagljivo privlačnost. To nagnjenje me je dovedlo celo v službo policije. Sedaj sem si svojo usodo sama izvolila in se čutim, čeprav ne ravno srečno, vendarle zadovoljno.«

Molly objame svojo lepo prijateljico.

»Ampak Bessy, premisli vendar, da je velik pregrešek, kar dela mož s krinko. Ako odkrijejo to zagonetno poslopje in te zalotijo v njem, boš morda morala prestatiti strašen udarec usode?«

»O, potem umrjem zanj« odvrne Bessy.

»Moje življenje mu je na razpolago, ker mi ga je velikodušno podaril, ko sem bila v njegovi oblasti. On je plemenit, on je dober, on je tudi tebi prizanesel, akoravno si mu skoro ugonobila najzvestejšega tovariša.«

Molly gleda pobito v tla.

»Mnogo bi dala za to, če bi mogla izvedeti, kdo je pravzaprav ta tajinstveni mož. Toda v tem se s teboj povsem strinjам, Bessy, on je v resnici plemenit. Še prav dobro se spominjam onega strašnega jutra, ko sem se brez vsake pomoči nahajala v njegovi oblasti in sem vsak trenutek pričakovala smrtnega sunka. Oprostil me je okovov, in ko sem klečala pred njim« — Molly močno zardi — »in je uprl svoje oči vame, tedaj sem mislila, da je moja deviška čast v nevarnosti. Iz sramu — bila sem le napol oblečena — sem mislila, da se udero tla pod menoj, potem pa moja bojazen — nagnil se je k meni, da me objame. Mojo čast sem smatrala že onečaščeno, toda takoj se je umaknil. Njegove ustnice so še-

petaje izgovarjale ime Ellen, in njegova strah, ki me je že navdahnila s smrtnim strahom, je namah izgnila.«

Krasne Bessyne oči se sanjavo svetijo.

Izdaja konzorcij »Nove Pravde«.

Tiska »Zvezna tiskarna« v Ljubljani. Odgovorni urednik Anton Brandner.

Konfekcijska tovarna
Fran Derenda & Cie., Ljubljana
 Pisarna: Emonska cesta 8. telef. interurb. 313.
 Tovarna: Erjavčeva cesta 2, nasproti dramskega gledališča. Telefon interurb. 294.
 Najmodernejša in največja tovarna moških dečjih in fantovskih oblačil.
 77 Konkurenčne cene.

PALMA
 Kaučuk potpetnike in potplate
Prednosti!
 Ceneje in znatno trajnije nego od kože!
 Varstvo proti vlagi i mrazu!

Zbirka opernih in operetnih tekstov.
 Izšli so sledeči zvezki:
 Štev. 1. Tajnost.
 " 2. Jenufa.
 " 3. Seviljski brivec.
 " 4. Gorenjski slavček.
 " 5. Mefistofeles.
 " 6. Prodana nevesta.
 " 7. Nižava.
 " 8. Vrag in Katra.
 " 9. Čarostelec.
 " 10. Janko in Metka.
 " 11. Zapečatenci.
 Izdala in založila
 „Zvezna tiskarna in knjigarna“
 v Ljubljani, Wolfova ul. 1.
 Vsak zvezek stane 3 Din.

ZAMUDITI

tudi Vi ne smete, ampak pojdite takoj in oglejte si velikansko zalogo sukna, volne, platna, ceфра, hlačevine, robcev, modrovine, ter sploh vso manufakturno robo v veletrg. R. Stermecki, Celje, katera prodaja radi velikanskega nakupa direktno iz prvih svetovnih tovarn po čudovito nizkih cenah. — **Zahtevajte cenik.** 104

Jugoslovanska hranilnica in posojilnica
 v Celju t. z. z. o. z.
 Pisarna: CELJE, Aleksandrova ul. 4.
Najvišje obrestovanje vlog na hranilne knjižice in v tekočem računu brez vsakršnega odbitka. Hranilne vloge vezane na daljše odpovedne roke in večji vezani zneski se obrestujejo po dogovoru. Poštnohranilniške položnice so na razpolaganje. Posojila pod ugodnimi pogoji. Eskomptiranje povzetij in trgovskih računov. **Uradne ure vsak delavnik od 8. do 12. in od 2. do 6. ure popoldne.**

Pozor! Pozor!
 Največja izbira damskih svilenih klobukov in slamnikov, najnovejši modeli. Žalni klobuki vedno v zalogi v modnem salonu
Ida Škof-Wanek
 naslednice
 LJUBLJANA Pod Trančo št. 2
 Poleg železnega mosta.
 Predelava in preobliskovanje slamnikov ter klobukov.
 Točna postrežba! Priznano solidne cene!

JADRANSKA BANKA, BEOGRAD
 Delniška glavica: Din 60,000.000.—
 Rezerva: Din 30,000.000.—
 Podružnice:
 Bled, Cavtat, Celje, Dubrovnik, Hercegnovi, Jelsa, Jesenice, Korčula, Kotor, Kranj, Ljubljana, Maribor, Metković, Prevalje, Sarajevo, Split, Šibenik, Tržič, Zagreb.
Amerikanski odio.
 Naslov za brzojave: JADRANSKA.
 Afilirani zavodi:
 JADRANSKA BANKA: Trst, Opatija, Wien, Zadar.
 Frank Sakser STATE BANK, Cortlandt Street 82. New-York City.
 BANCO YUGOSLAVO DE CHILE, Valparaiso, Antofagasta, Punta Arenas, Puerto Natales, Porvenir.

Gradbeno podjetje
Ing. ĐUKIĆ in DRUG.
 Ljubljana, Bohorličeva 20.

Oglas v Novi Pravdi imajo uspeh!
 Za vsa pleskarska dela, lakiranje vozniških koles v ognju in lakiranje avtomobilov se priporoča
Tone Malgaj
 Ljubljana
 Kolodvorska ulica št. 6.

ROSIJA-FONSIER
 zavarovalna in pozavarovalna družba v Beogradu.
Osnovni kapital 5,000.000 dinarjev.
 Ravnateljstvo podružnice za Slovenijo v Ljubljani, Sodna ul. 2/1.
 Družba izvršuje zavarovanja vseh vrst:
 1. zavarovanje proti požaru; 5. zavarovanje vseh transportov;
 2. zavarovanje proti posledicam telesnih nezgod; 6. zavarovanje jamstvene dolžnosti;
 3. zavarovanje proti škodi po toči; 7. vse vrste zavarovanj življenja pod najugodnejšimi pogoji;
 4. zavarovanje proti vlamu in tatvini; 8. zavarovanje stekla.
Glavna zastopstva se nahajajo v vseh večjih krajih.

Ljubljanska kreditna banka v Ljubljani
 Ustanovljena 1900 | Delniška glavica in rezervni zakladi cca K 150,000.000.— | Ustanovljena 1900
 Čekovni račun št. 10.509 — Brzojavni naslov; BANKA, Ljubljana. — Telefon št 261 in 413.
 Se priporoča za vse v bančno stroko spadajoče posle. — Obrestuje vloge najugodnejše. — Prodaja srečke razredne loterije.
 Podružnice: Brežice, Celje, Gorica, Kranj, Maribor, Metković, Novi Sad, Ptuj, Sarajevo, Split, Trst.

O. BERNATOVIC Konfekcijska trgovina
 Ljubljana, Mesni trg 5.